Blogi

Geopolitiikan vaikutuksilta on vaikea välttyä

Kansainvälinen talous | 19.09.2024 | Anni Norring

KIRJOITTAJA

Anni Norring
Vanhempi ekonomisti

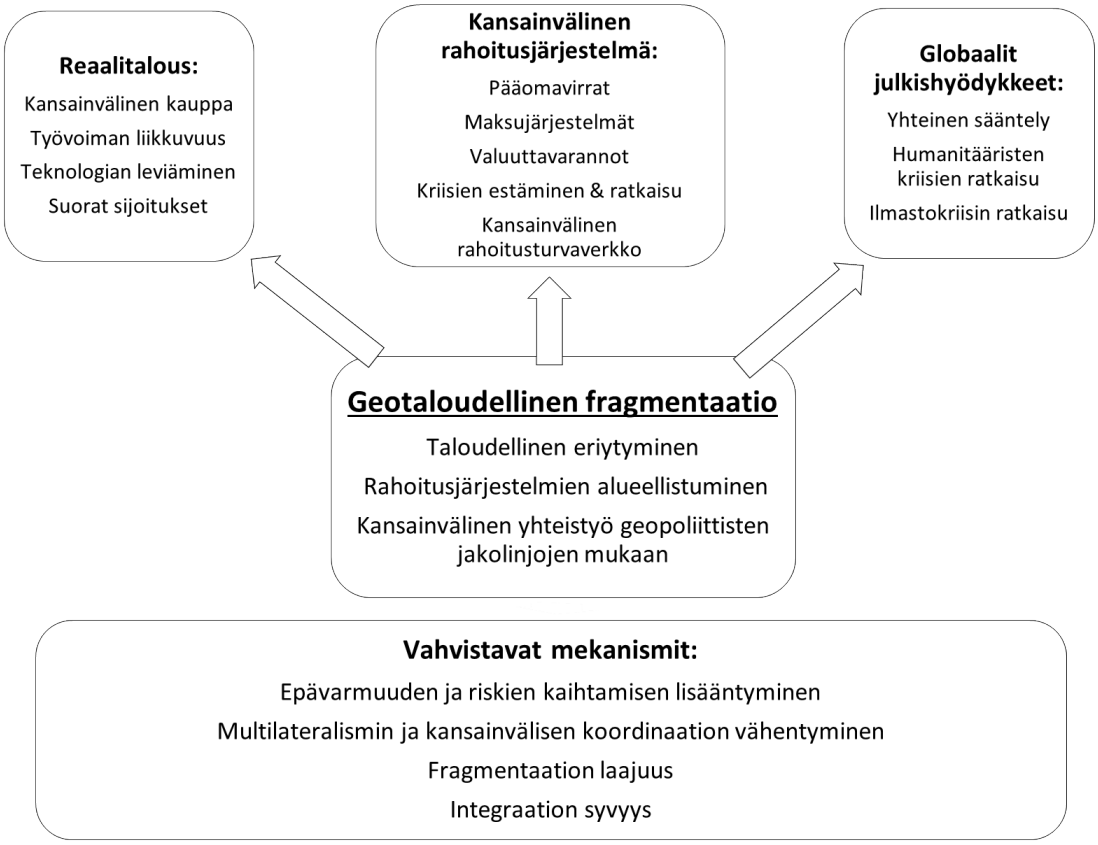
Venäjän hyökkäyssota jatkuu Ukrainassa, Lähi-idän tilanne eskaloituu, ja Yhdysvaltojen ja Kiinan suhteet ovat kireät. Suurvaltapoliittisten jännitteiden kärjistymisen ja geotaloudellisen fragmentaation – geopolitiikan ajaman maailmantalouden sirpaloitumisen - vaikutukset ovat keskeisiä maailmantalouden kehitykseen liittyviä huolia.

Venäjän hyökkäyssota jatkuu Ukrainassa, Lähi-idän tilanne eskaloituu, ja Yhdysvaltojen ja Kiinan suhteet ovat kireät. Suurvaltapoliittisten jännitteiden kärjistymisen ja geotaloudellisen fragmentaation – geopolitiikan ajaman maailmantalouden sirpaloitumisen – vaikutukset ovat keskeisiä maailmantalouden kehitykseen liittyviä huolia.

Politiikan ja talouden erottaminen on vielä vaikeampaa kuin politiikan ja urheilun pitäminen erillään. Geopolitiikka vaikuttaa maiden suhteisiin, ja siten väistämättä myös niiden taloudelliseen kanssakäymiseen. Lisääntyvän taloudellisen kanssakäymisen hyödyt ja kustannukset leviävät useiden kanavien välityksellä. Myös geotaloudellisen fragmentaation vaikutukset leviävät näiden kanavien kautta. Kärjistäen: vain maa, jolla ei ole mitään taloudellista kanssakäymistä muiden maiden kanssa, voisi täysin suojautua geotaloudellisen fragmentaation vaikutuksilta.

Vaikutuskanavia voidaan jaotella useilla eri tavoilla, mutta yksinkertainen on jako kolmeen: reaalitalouden, rahoitusjärjestelmän ja globaalien julkishyödykkeiden kanaviin. Nämä vaikutuskanavat eivät toimi erillään vaan vaikuttavat myös toisiinsa ja usein vahvistavat toistensa vaikutuksia. On myös olemassa muita mekanismeja, jotka vahvistavat näiden kanavien välityksellä leviäviä vaikutuksia.

Kuvio 1.

Geotaloudellisen fragmentaation vaikutuskanavat ja vahvistavat mekanismit. Lähde: Norring (2024), Geoeconomic fragmentation, globalization, and multilateralism, BoF Economics Review 2/ 2024.

Reaalitaloudessa geotaloudellisen fragmentaation vaikutukset voisivat näkyä erityisesti häiriöinä kansainvälisessä kaupassa. Jos protektionististen kauppapolitiikkatoimien määrä jatkaa viime vuosina kiihtynyttä kasvuaan, kansainvälisen kaupan tehokkuus vähenee ja kaupan esteet kasvavat. Geotaloudellinen fragmentaatio ei välttämättä johda kansainvälisen kaupan vähenemiseen: jos geopoliittisten jännitteiden kiristymisen seurauksena tuotantoketjut siirtyvät enenevissä määrin Kiinan ulkopuolelle, ne jakautuvat luultavammin useamman pienemmän maan kesken. Kun välituotteet ylittävät maiden rajat useammin, fragmentaatio voi näkyä jopa kaupan kasvuna. Näin ollen aggregaattitason kauppatilastojen sijaan on syytä seurata mm. muutoksia tuotantoketjuissa, kuljetuskustannuksissa ja kaupan esteissä. Kansainvälisen kaupan lisäksi reaalitaloudelliset vaikutukset voivat levitä työvoiman, teknologian ja suorien sijoitusten kautta, jos näiden siirtymistä maasta toiseen ryhdytään laajamittaisesti rajoittamaan.

Tehokkaasti toimiva **kansainvälinen rahoitusjärjestelmä** perustuu integroituneisiin markkinoihin ja suhteellisen vapaasti liikkuviin pääomiin. Geopoliittiset ja -taloudelliset syyt voisivat johtaa eriytyneisiin pääomavirtoihin, rinnakkaisiin maksujärjestelmiin ja voimakkaisiin muutoksiin reservivaluuttojen jakaumassa. Tämä haastaisi kansainvälisen rahoitusjärjestelmän toiminnan ja vaikeuttaisi pääomien kohdentamista niiden maiden ja sektoreiden investointeihin, joille on suurin tarve. Geopoliittisesti eriytynyt kansainvälinen rahoitusjärjestelmä olisi alttiimpi riskeille ja kriiseille.

Globaalit julkishyödykkeet, kuten kansainväliset ilmastosopimukset, tuotetaan kansainvälisellä monenkeskisellä yhteistyöllä. Niillä on tärkeä rooli haettaessa ratkaisuja ongelmiin, joiden vaikutukset eivät rajoitu yhteen maahan. Monenkeskisen yhteistyön rapautuminen geopoliittisista syistä vaikeuttaisi kansainvälisen yhteisön kykyä löytää ratkaisuja globaaleihin kriiseihin. Tämä voi olla ihmiskunnan kannalta suorastaan eksistentiaalinen riski, kun kyse on esimerkiksi ilmastokriisistä tai seuraavasta pandemiasta.

Lisäksi erilaiset **vahvistavat mekanismit** voimistavat geotaloudellisen fragmentaation vaikutuksia ja kohottavat sen aiheuttamia taloudellisia kustannuksia. Geopoliittisten jännitteiden kärjistyessä kasvaa myös yleinen epävarmuus, mikä esimerkiksi lisää rahoitusmarkkinoiden volatiliteettia ja vähentää yritysten investointihalukkuutta. Multilateralismin perinteiden ja instituutioiden mureneminen vaikeuttaisi erityisesti globaalien julkishyödykkeiden tuottamista. Geotaloudellisen fragmentaation laajuus ja integraation syvyys vaikuttavat myös: mitä laajempaan taloudellisten suhteiden katkomiseen päädytään tai mitä syvemmälle edenneitä suhteita katkotaan, sitä suuremmat kustannukset sirpaloitumisella olisi.

Vaikka geopoliittiset jännitteet ovat jatkaneet kiristymistään ja kauppapolitiikassa protektionistiset tuulet puhaltavat, geotaloudellisen fragmentaation vaikutuksia on edelleen ollut vaikeaa saada esiin datasta. Silti geopolitiikan ja geotaloudellisen fragmentaation vaikutuskanavien hahmottaminen on tärkeää, jotta tutkijat voivat mallintaa ja laskea niiden kustannuksia. Työ on vasta alkuvaiheessa, mutta päättäjien olisi syytä hyödyntää päätöksenteossaan jatkuvasti kehittyvää ymmärrystä geotaloudellisen fragmentaation kustannuksista. Ilman tietoa kustannuksista ja vaikutuksista on mahdotonta tehdä valistuneita päätöksiä tuotantoketjujen riskien vähentämiseksi.

Tässä blogissa tiivistetään artikkelin "Geoeconomic fragmentation, globalization, and multilateralism" (Norring, BoF Economics Review 2/2024) keskustelua geotaloudellisen fragmentaation vaikutuskanavista.

Asiasanat

geopolitiikka, kansainvälinen talous, talouspolitiikka